

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2010

Μάθημα: Αρχαία Ελληνικά

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: 27 Μαΐου 2010 7.30 - 10.00

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

Α΄ ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Δε σημειώνουμε τίποτα στο γραπτό.
2. Γράφουμε στο εξώφυλλο με μπλε πένα.
3. Ο κλασματικός αριθμός είτε στις επιμέρους ερωτήσεις είτε στη συνολική βαθμολογία παραμένει.
4. Η εγγραφή των βαθμών στο εξώφυλλο γίνεται ως εξής:

Δομή εξεταστικού δοκιμίου	Κωδικός	Μονάδες
I.A.α	1	15
I.A.β	2	15
I.B	3	25
I.Γ	4	10
I.Δ.1α } β } γ } δ } ε }	5	5
I.Δ.2α } β }	6	6
I.Δ.3 α } β }	7	5
I. Δ. 4	8	4
I.E	9	5
II. 1 α } β }	10	4
II. 2	11	6

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2010

Μάθημα: Αρχαία Ελληνικά
Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: 27 Μαΐου 2010 7.30 - 10.00

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ
ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΝΝΕΑ (9) ΣΕΛΙΔΕΣ

I. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

A. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση (μονάδες 30)

(α)	Μον.
Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὃ τι χρήσαιτο· /	4
ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὀρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνὸν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον· /	4
ἦδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἧ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς, ἀπορία οὖν ἐχόμενος ὁ Προμηθεὺς, ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι, /	3
κλέπτει Ἥφαιστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρὶ - ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι - καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ.	4

Πλάτωνος *Πρωταγόρας* ΙΑ

Σύνολο

15

(β) Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινι αἰσχρὸν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. /	Μον. 5
ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις ἕτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι /	3
μόνοι γὰρ τὸν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν, καὶ οἱ αὐτοὶ ἦτοι κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, /	4
οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδασθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν.	3
Θουκυδίδου <i>Ἱστορίαι</i> Β' 40	
Σύνολο	<u>15</u>

B. Αδίδακτο κείμενο για μετάφραση

(μονάδες 25)

Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· Ἄλλ' ἐν τοῖσδε, ἔφη, διαφέρει (ὁ τυραννικός βίος τοῦ ιδιωτικοῦ βίου)· πολλαπλάσια μὲν δι' ἐκάστου τούτων εὐφραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυπηρὰ ἔχει. /

καὶ ὁ Ἰέρων εἶπεν· Οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ταῦτα, ἀλλ' εὖ ἴσθ' ὅτι μείω πολὺ εὐφραίνονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως διαγόντων ιδιωτῶν, πολὺ δὲ πλείω καὶ μείζω λυποῦνται. /

Ἄπιστα λέγεις, ἔφη ὁ Σιμωνίδης. εἰ γὰρ οὕτως ταῦτ' εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν, καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἰκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι; πῶς δὲ πάντες ἐζήλουν ἂν τοὺς τυράννους; /

Ὅτι ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Ἰέρων, ἄπειροι ὄντες ἀμφοτέρων τῶν ἔργων σκοποῦνται περὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ πειράσομαι σε διδάσκειν ὅτι

ἀληθῆ λέγω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ὄψεως.

Ξενοφῶντος *Ἰέρων* I 8-10

ἄπιστα= ἀπίστευτα

καὶ ταῦτα = καὶ κυρίως, καὶ μάλιστα

Σύνολο

25

Μετάφραση

Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπε. (Ἀλλὰ) σ' αὐτὰ εἶπε διαφέρει (υπερέχει) (ἡ ζωὴ τοῦ τυράννου ἀπὸ τῆ ζωὴ τοῦ ἀπλοῦ πολίτη). Πολὺ περισσότερες φορές χαίρεται (ἀπολαμβάνει) με τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ, ἐνῶ πολὺ λιγότερα δυσάρεστα (λιγότερες λύπες) ἔχει. Καὶ ὁ Ἰέρων εἶπε· Δὲν ἔχουν ἔτσι τὰ πράγματα (δὲν εἶναι ἔτσι αὐτὰ), Σιμωνίδη, ἀλλὰ νὰ ξέρεις καλὰ ὅτι πολὺ λιγότερο χαίρονται οἱ τύραννοι ἀπὸ τοὺς ἀπλοῦς πολίτες που ζοῦν μετρημένη (ταπεινὴ) ζωὴ, πολὺ δε περισσότερες φορές καὶ σε μεγαλύτερη ἔνταση (μεγαλύτερο βαθμὸ) λυποῦνται. Ἀπίστευτα πράγματα λες, εἶπε ὁ Σιμωνίδης. Γιατί, ἀν αὐτὰ ἔτσι εἶχαν, πὼς θὰ ἠθέλαν (ἐπιθυμοῦσαν) πολλοὶ νὰ εἶναι (ἦταν) τύραννοι καὶ κυρίως ἀπὸ αὐτοὺς που φαίνονται (φαίνονταν) ὅτι εἶναι (ἦταν) πολὺ ἱκανοὶ ἄνδρες; Καὶ πὼς ὅλοι θὰ φθονοῦσαν (ζήλευαν) τοὺς τυράννους; Ἐπειδὴ, μα τὸ Δία, εἶπε ὁ Ἰέρων, ἐξετάζουν (ερευνοῦν γιὰ) τὸ θέμα ὄντας ἀπειροὶ (χωρὶς νὰ ἔχουν πείρα) καὶ γιὰ τὶς δύο περιπτώσεις. Ἐγὼ, ὁμως, θὰ προσπαθῆσω νὰ σοῦ ἀποδείξω (νὰ σε πληροφορήσω, νὰ σε διδάξω) ὅτι λέγω τὴν ἀλήθεια, ἀρχίζοντας (ἀφοῦ ἀρχίσω) ἀπὸ τὴν ὄψη (ὄραση).

Γ. Αἰδίδακτο κείμενο γιὰ ὀρθογραφία

(μονάδες 10)

Τοιαύταις διανοίαις χρώμενοι καὶ τοὺς νεωτέρους ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἤθεσιν παιδεύοντες οὕτως ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀπέδειξαν τοὺς πολεμήσαντας πρὸς τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας ὥστε μηδὲνα πάποτε δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν μήτε τῶν ποιητῶν μήτε τῶν σοφιστῶν ἀξίως τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων εἰπεῖν.

Ἰσοκράτους *Πανηγυρικός* 82

- Αφαιρούνται:
- (α) 0,25 μονάδες γιὰ κάθε τονικὸ λάθος ἢ παράλειψη τόνου, πνεύματος ἢ υπογεγραμμένης
 - (β) 0,5 γιὰ κάθε ἄλλο λάθος
 - (γ) σε περίπτωση που συνδυάζονται οἱ περιπτώσεις (α) καὶ (β) ἀφαιρεῖται 0,5.

Δ. Παρατηρήσεις στο αδίδακτο κείμενο (μονάδες 20)

1. α. *εἶπεν* :
Να γράψετε τον πιο πάνω τύπο του ρήματος στο β' πρόσωπο ενικού της οριστικής του παρατατικού και του παρακειμένου στην ίδια φωνή.

εἶπεν - ἔλεγε, εἶρηκε

(0,5x2=1)

- β. *διαφέρει* :
Να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο της οριστικής μέλλοντα και αορίστου β' στην ίδια φωνή.

διαφέρει - διοίσει, διήνεγκε (ν)

(0,5x2=1)

- γ. *εύφραίνεται* :
Να γράψετε τον πιο πάνω τύπο του ρήματος στο γ' πρόσωπο πληθυντικού της υποτακτικής και ευκτικής στον ίδιο χρόνο και στην ίδια φωνή.

εύφραίνεται - εύφραίνωνται, εύφραίνονται

(0,5x2=1)

- δ. *διαγόντων* :
Να γράψετε τα απαρέμφατα ενεστώτα και αορίστου β' του πιο πάνω τύπου του ρήματος στην ίδια φωνή.

διαγόντων - διάγειν, διαγαγεῖν

(0,5x2=1)

- ε. *ἀρξάμενος* :
Να γράψετε τον πιο πάνω τύπο του ρήματος στο α' πρόσωπο ενικού της οριστικής ενεστώτα και αορίστου στην ίδια φωνή.

ἀρξάμενος - ἄρχομαι, ἤρξαμην/ἤρχθην

(0,5x2=1)

2. α. *εὖ, πολλοί* :
 Να γράψετε τα παραθετικά των πιο πάνω τύπων (μονολεκτικούς τύπους).
 Στην περίπτωση του επιθέτου να διατηρήσετε αμετάβλητα την πτώση, τον αριθμό και το γένος.
εὖ - ἄμεινον - ἄριστα
- κρείττον - κράτιστα
- βέλτιον – βέλτιστα
- πολλοί – πλείονες/πλέονες/πλείους – πλείστοι*
(0,5x4=2)
- β. *τοῖσδε, ἔφη, ταῦτα, ἴσθ' (ἴσθι), διαγόντων ἰδιωτῶν, λυποῦνται, πάντες*
 Να μεταφέρετε τους πιο πάνω κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό.
τοῖσδε - τῶδε
ἔφη - ἔφασαν
ταῦτα - τοῦτο
ἴσθι - ἴστε
διαγόντων ἰδιωτῶν – διάγοντος ἰδιώτου
λυποῦνται – λυπεῖται
πάντες – πᾶς
(0,5x8=4)
3. α. *τούτων, ταῦτα, μετρίως, περὶ αὐτοῦ, διδάσκειν, ἀρξάμενος* :
 Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους πιο πάνω τύπους (εἶναι υπογραμμισμένοι στο αδίδακτο κείμενο).
τούτων – γενική διαιρετική στο ἑκάστου
ταῦτα – υποκείμενο στο ἔχει (αττική σύνταξη)
μετρίως – επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου
περὶ αὐτοῦ - εμπρόθετος (επιρρηματικός) προσδιορισμός
της αναφοράς
διδάσκειν – τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο πειράσομαι
ἀρξάμενος – τροπική ἢ χρονική μετοχή
(0,5x6=3)
- β. *ὅτι ἀληθῆ λέγω* :
 Να αναγνωρίσετε το εἶδος της πιο πάνω πρότασης και τη συντακτική της θέση στο κείμενο.
Εἶδος: δευτερεύουσα ειδική πρόταση
Συντακτική θέση: αντικείμενο στο διδάσκειν
(1x2=2)

4. *εί γάρ οὕτως ταῦτ' εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν ...*
Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο (υπόθεση, απόδοση, εκφορά και σημασία) και να τον μετατρέψετε έτσι, ώστε να δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

Υπόθεση: *εί ... εἶχε* (0,25)

Απόδοση: *ἂν ἐπεθύμουν* ((0,25)

Εκφορά: Υπόθεση: *εί* + οριστική ιστορικού χρόνου (0,5)

Απόδοση: *δυνητική οριστική* (0,5)

Σημασία: Αντίθετο του πραγματικού (0,5)

Απλή σκέψη του λέγοντος:

Υπόθεση: *εί ... ἔχοι* (1)

Απόδοση: *ἐπιθυμοῖεν ἂν* (1)

(μονάδες 4)

- E. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα αρχαία ελληνικά (μονάδες 5)**

Κάποιος από τους στρατηγούς είπε: «Ἄνδρες στρατιώτες, βλέπω ότι εσείς είστε πολύ δυνατοί και στην ψυχή και στο σώμα και νομίζω ότι δεν πρέπει να παραδώσετε τα όπλα στους εχθρούς. Γι' αυτό η πόλη θα σας τιμήσει.»

Ενδεικτικές απαντήσεις:

Τίς τῶν στρατηγῶν εἶπεν¹: «Ἄνδρες στρατιῶται, 1

ὄρῳ ὑμᾶς ψυχῇ τε καὶ σώματι κρατίστους ὄντας² 1,5

καὶ ἡγοῦμαι³ οὐ τοῖς πολεμίοις⁴ τὰ ὄπλα χρῆναι⁵ 2,5
(ὑμᾶς) παραδοῦναι. Διὰ τοῦτο⁶ ἡ πόλις τιμήσει ὑμᾶς».

¹ ἔλεξεν.

² ὅτι κράτιστοί ἐστε

³ Οἶμαι/οἶμαι, δοκεῖ μοι, νομίζω

⁴ ἐχθροῖς, ἐναντίοις

⁵ δεῖν

⁶ Διό /Δι' ὄ/Διὰ ταῦτα, ἔνεκα τούτου

II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(μονάδες 10)

1. *Όταν λοιπόν μπήκαμε μέσα, χασομερήσαμε ακόμη λίγο, τα είδαμε όλα με προσοχή και ύστερα προχωρήσαμε προς τον Πρωταγόρα και του είπα εγώ· - Ήλθαμε σε σένα, Πρωταγόρα, εγώ και τούτος εδώ ο Ιπποκράτης. - Θέλετε, είπε, να μιλήσετε μαζί μου κατά μόνας ή μπροστά σε όλους τους άλλους; - Για μας, είπα εγώ, είναι το ίδιο εντελώς· άκουσε γιατί ήλθαμε, και κανόνισε μόνος σου. - Ποιο είναι λοιπόν, είπε, το ζήτημα που σας έφερε; - Ο Ιπποκράτης εδώ είναι ντόπιος, γιος του Απολλόδωρου, από μεγάλο και πλούσιο σπίτι, κι έχει τη γνώμη πως τα φυσικά του προσόντα τον κάνουν ισόπαλο με τους νέους της ηλικίας του. Επιθυμία του είναι, νομίζω, να ακουστεί το όνομά του στην πόλη και πιστεύει ότι αυτό σίγουρα θα το επιτύχει, αν συναναστραφεί εσένα γι' αυτό λοιπόν κοίταξε εσύ τώρα, αν νομίζεις ότι πρέπει μόνος σου να κουβεντιάσεις με μόνους εμάς γι' αυτά ή μπροστά στους άλλους. - Σωστά, είπε, Σωκράτη, νοιάζεσαι για μένα [...]*
Και ομολογώ ότι είμαι σοφιστής και μορφώνω ανθρώπους και φαντάζομαι ότι η προφύλαξη τούτη είναι καλύτερη από κείνη: να ομολογείς μάλλον παρά να αρνιέσαι. Έχω εφαρμόσει και άλλες προφυλάξεις εκτός απ' αυτήν, ώστε, ας με συγχωρέσει ο θεός, τίποτε δεν έπαθα επειδή ομολογώ ότι είμαι σοφιστής. Και όμως πάνε πολλά χρόνια που είμαι στην τέχνη είναι δα και όλα μου τα χρόνια πολλά· δεν είναι κανείς από σας που δε θα μπορούσα με την ηλικία μου να ήμουν πατέρας του. Ώστε μου είναι παρά πολύ ευχάριστο, αν βέβαια το θέλετε, να μιλήσετε γι' αυτά που ήρθατε μπροστά σε όλους όσοι βρίσκονται εδώ.
Τότε εγώ υποπτεύθηκα αλήθεια ότι ήθελε να επιδειχτεί και στον Πρόδικο και τον Ιππία και να περηφανευτεί που ήρθαμε εραστές της σοφίας του.

Πλάτωνος Πρωταγόρας Η'

Στη συνάντηση Σωκράτη – Πρωταγόρα:

- α) Πού στοχεύει ο Σωκράτης προκαλώντας τον Πρωταγόρα σε δημόσια συζήτηση στην παρουσία και άλλων σοφιστών;
β) Γιατί ο Πρωταγόρας αποδέχεται την πρόκληση αυτή;

α) Ο Σωκράτης γνωρίζοντας την τάση του Πρωταγόρα για επίδειξη, στοχεύει μέσα από τη δημόσια συζήτηση να εκθέσει δημόσια τον Πρωταγόρα και τους υπόλοιπους σοφιστές. (2)

β) Ο Πρωταγόρας αποδέχεται την πρόκληση του Σωκράτη θεωρώντας ότι θα του δοθεί η ευκαιρία να επιδείξει μπροστά στο Σωκράτη και τους άλλους σοφιστές τις γνώσεις του, χωρίς να αντιλαμβάνεται ότι πρόκειται περί παγίδας και ότι η πτώση, τόσο

του ιδίου όσο και των άλλων σοφιστών, θα είναι δημόσια. (2)

(μονάδες 4)

2. Στο δεύτερο διδαγμένο για μετάφραση κείμενο Ι.Α(β) στη σελίδα 1 να εντοπίσετε και να επεξηγήσετε σε 10 περίπου γραμμές **τρία** αντινομικά στοιχεία, τα οποία οι Αθηναίοι πολίτες συνδυάζουν με αρμονικό τρόπο.

- **Αγαπούν το ωραίο αλλά με απλότητα.**
- **Έχουν πνευματικές αναζητήσεις χωρίς να είναι μαλθακοί (αδρανείς).**
- **Χρησιμοποιούν τον πλούτο για δράση και όχι για κομπορρημοσύνη.**
- **Αν και ασχολούνται με τον ιδιωτικό τους βίο, δίνουν εξίσου σημασία και στο δημόσιο βίο.**
- **Υπάρχει αντίθεση λόγου και έργου: ο λόγος δεν προκαλεί βλάβη, αλλά βοηθά στη σωστή επιτέλεση του έργου.**
- **.....**

❖ **Για το καθένα από τα τρία σημεία που θα αναφέρουν οι μαθητές/τριες χρειάζεται σύντομη επεξήγηση.**

(3Χ2= 6)

-ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ-